

<https://doi.org/10.52449.soh22.25>

ASPECTE TEORETICO-METODICE ALE SELECȚIEI PRIMARE ÎN SPORT

Gurin Sergiu¹, doctorand, asistent univ.

Carp Ion², dr., prof. univ.

<https://orcid.org/0000-0002-2031-343X>

^{1,2}Universitatea de stat de educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

***Abstract.** This case study was made by Sergiu Gurin, PhD student in the first year, assistant professor at the department of individual sports, Honored Coach of the Republic of Moldova in wrestling. The study will be part of a paragraph of the doctoral thesis on the selection of children for the practice of different sports based on psychomotor indices. In this research, the main goal was focused on studying the literature, the point of view of specialists, the correlation between the theoretical-methodological and practical-methodological. As reference objectives being the analysis of the methods used in the selection of children, the most effective means and tools.*

***Keyword:** Primary selection, psychomotor test, sports.*

Introducere. Odată cu îmbunătățirea nivelului de trai pe continentul european, inclusiv în Republica Moldova, s-au construit o multitudine de centre sportive pentru practicarea sportului de timpuriu, mai ales că, vârsta de selecție a copiilor, în comparație cu 30-40 ani în urmă, a întinerit. De aceea, este foarte relevant abordarea acestui aspect, adică selecția primară la o vârstă timpurie în sport.

Pornind de la această idee, dar și în urma studierii literaturii de specialitate [1, 2, 3, 4], precum și a propriei experiențe în lucrul cu copiii la diverse școli sportive în țară și peste hotare, s-a ajuns la concluzia că din numărul total de copii care vin să practice sportul doar foarte puțini reușesc să se mențină în sportul de performanță, și în sport per general.

Astfel, având la bază aceste premise, s-a hotărât să se studieze acest aspect din punct de vedere metodico-științific ca obiectiv principal având păstrarea sportivului în practicarea sportului pe o perioadă îndelungată cu atingerea rezultatelor de performanță.

Selecția sau „identificarea talentelor” este un proces organizat și repetat de depistare timpurie a disponibilității înnăscute pentru practicarea și specializarea ulterioară într-o disciplină sau probă sportivă. Pentru fiecare probă sportivă s-a descris un “model ideal al performerului”.

Acesta se numește “biotip constituțional” și este caracterizat de anumite calități motrice, fizice și comportamentale specifice. Selecția utilizează un sistem complex de criterii pentru identificarea subiecților care se apropie cel mai mult de acest model ideal.

Analizând literaturii de specialitate [1, 2, 3, 4] permite să scoatem în evidență trăsături comune în metodologia de selecție la majoritatea ramurilor de sport. Antrenorul interviează viitorul sportiv, întrebându-l despre părinți dacă au practicat sportul sau ce ramură de sport au practicat părinții, dacă au practicat, ca să se înțeleagă dacă copilul este predispus genetic. Întrebări despre: dacă a mai practicat proba dată, notele la educația fizică, într-un cuvânt se

duce o recunoaștere teoretică. Unii specialiști mai erudiți [1, 2] analizează și vizual copilul, deoarece deja din start se poate înțelege, după aspectul fizic, dacă copilului i se potrivește genul dat de sport.

Selecția poate dura de la câteva luni până la câțiva ani, și depinde, bineînțeles, de scopurile și obiectivele propuse, de exemplu, ar putea fi ca scop; selecția pentru completarea grupelor de începători și avansați, sau selecția pentru loturile naționale etc., sau autoselecția, atunci când rezistă cel mai puternic.

În conformitate cu metodologia existentă de selecție a copiilor cu aptitudini pentru practicarea sportului, la etapa de inițiere, se verifică pregătirea fizică generală și calitățile specifice anumitei probe de sport, la etapa a doua se verifică aptitudinile specifice pentru specializarea de durată a sportivului, la a treia etapă deja se lucrează asupra perfecționării măiestriei sportive și în a patra etapă sportivii sunt selectați în baza rezultatelor obținute în concursuri ulterior încadrați în loturi de echipă [1].

Actualitatea problemei o constituie faptul că, în procesul de selecție a copiilor pentru a practica o anumită ramură de sport, deseori nu se ține cont de aptitudinile specifice ale copilului, din mai multe motive pe care le-am identificat, cum ar fi: completarea grupelor de către antrenor cu orice scop, egoismul personal al antrenorului de a nu ceda copilul altei probe de sport, neprofesionalismul antrenorului de a observa talentul și aptitudinile copiilor pentru o probă sportivă, precum și alte aspecte subiective.

Relatând cele spuse mai sus, considerăm că *problema* studiului nostru ține de implementarea unei strategii de selecție cu mecanisme și instrumente clar definite, unde selecția copiilor să fie realizată de către un grup de specialiști, sau de către profesorul de educație fizică din școală în baza testărilor motrice, psihologice, antropometrice, astfel copilul să fie îndrumat către sportul care i se potrivește.

Scopul cercetării. Perfecționarea procesului de selecție a copiilor cu aptitudini pentru practicarea sportului prin corelarea aspectelor teoretico-științifice și practico-metodologice existente în sistemul de pregătire a sportivilor la etapa contemporană.

Obiectivele cercetării:

1. Studiul literaturii de specialitate cu privire la problematica selecției sportive.
2. Analiza metodelor, mijloacelor și instrumentelor folosite în procesul de selecție la etapa actuală.

Pentru realizarea scopului și obiectivelor propuse, am folosit următoarele metode de cercetare: analiza și generalizarea datelor literaturii de specialitate, analiza experienței de muncă a cadrelor didactice, observația pedagogică, interviul etc.

Selecția sportivă reprezintă un set de măsuri care fac posibilă determinarea unui grad ridicat de predispoziție (talent) a unui copil la un anumit tip de activitate sportivă (sport). Selecția sportivă este un proces îndelungat, în mai multe etape, care poate fi eficient doar dacă, în toate etapele antrenamentului pe termen lung al unui sportiv, este prevăzută o

metodologie cuprinzătoare de evaluare a personalității acestuia, care implică utilizarea diferitelor metode de cercetare (pedagogice, medicale, psihologice, sociologice etc.) [2].

Este bine cunoscut faptul că copiii de vârstă școlară sunt implicați pe scară largă în activități extrașcolare (secții sportive). Un sistem rațional de selecție și orientare sportivă va permite să se identifice în timp util înclinațiile și abilitățile copiilor și adolescenților, să se creeze condiții favorabile pentru dezvoltarea cât mai completă a potențialului, atingerea perfecțiunii spirituale și fizice și, pe această bază, creșterea performanțelor. O evaluare obiectivă a caracteristicilor individuale ale tinerilor sportivi este dată pe baza unor studii complexe asupra copiilor, adolescenților, băieților, fetelor, deoarece nu există niciun criteriu pentru perspectivele sportive. Chiar și un astfel de indicator integral, precum rezultatul sportiv, nu poate avea o importanță decisivă în procesul de selecție a sportivilor, mai ales dacă se referă la copii și adolescenți cu o formare incompletă a corpului. Analiza separată a indicatorilor morfologici, funcționali, biomecanici, pedagogici și psihologici este insuficientă pentru o selecție sportivă rațională. Numai pe baza unei metodologii complexe la nivel de teste motrice va fi posibilă identificarea înclinațiilor (genetice) și a abilităților necesare pentru sporirea performanțelor, astfel va fi posibil să se selecteze eficient copiii și adolescenții pentru practicarea sportului [1].

Caracteristicile sportive depind în mare măsură de moștenirile ereditare, care sunt stabile. Prin urmare, atunci când se prezic abilitățile sportive, ar trebui să se acorde atenție, în primul rând, acelor semne relativ puțin schimbătoare care determină succesul activităților sportive ulterioare. Întrucât rolul trăsăturilor ereditare este dezvoltat la maximum atunci când sunt impuse solicitări mari asupra corpului sportivului, este necesar să se concentreze pe nivelul celor mai înalte realizări atunci când se evaluează activitatea unui tânăr sportiv. Alături de studiul semnelor stabile, prognoza abilităților sportive presupune identificarea acelor indicatori care se pot schimba semnificativ sub influența antrenamentului. În același timp, pentru a spori gradul de acuratețe al prognozei, este necesar să se țină cont atât de ratele de creștere ale indicatorilor, cât și de nivelul lor inițial.

În legătură cu creșterea heterocronică a funcțiilor individuale și a caracteristicilor calitative, există anumite diferențe în structura manifestării abilităților la sportivi în diferite perioade de vârstă. Problema selectării tinerilor sportivi ar trebui rezolvată într-o manieră cuprinzătoare, bazată pe utilizarea metodelor de cercetare pedagogică, medicală, psihologică și sociologică.

Metodele de cercetare pedagogică permit aprecierea nivelului de dezvoltare a calităților fizice, a abilităților coordinative, dar celor sportive și tehnice ale tinerilor sportivi. Pe baza aplicării metodelor de cercetare fizice și funcționale, sunt dezvoltate caracteristicile morfofuncționale, nivelul de dezvoltare fizică, starea sistemelor de analiză ale corpului sportivului, care influențează rezolvarea sarcinilor individuale și colective în cursul luptei, precum și a compatibilității psihologice a sportivilor se evaluează la rezolvarea sarcinilor atribuite echipei sportive. Metodele de cercetare sociologică permit obținerea de date privind

interesele sportive ale copiilor, dezvăluirea relațiilor cauză-efect ale formării motivațiilor pentru sportul de lungă durată și realizările rezultatelor înalte [6].

Tabelul 1. Modelul de selecție a copiilor pentru practicarea sportului

Etapa selecției	Sarcinile principale ale etapei de selecție	Metodele principale de selecție
I.	Selecția primară a copiilor în școala sportivă	1. Observația pedagogică 2. Teste de control 3. Competiții de control pe gen de sport 4. Cercetări sociologice
II.	O verificare aprofundată a conformității contingentului afișat anterior al celor implicați cu cerințele pentru specializarea cu succes în sportul ales. Înscrierea copiilor într-o școală sportivă	1. Observația pedagogică 2. Teste de control 3. Competiții și exerciții de control 4. Cercetări psihologice 5. Cercetarea medicală
III.	Studiu sistematic pe termen lung al fiecărui elev al unei școli sportive pentru a-i determina în final specializarea individuală și sportivă (etapa îndrumării sportive)	1. Observația pedagogică 2. Teste de control 3. Competiții și exerciții de control 4. Cercetări psihologice 5. Cercetarea medicală

Pentru selecția corectă, au mare importanță observațiile antrenorului și cele ale profesorului de educație fizică la secțiile de sport, la competițiile intrașcolare, raionale, orășenești și la probele de control. Este recomandabil să se efectueze pregătirea prealabilă a copiilor pentru admiterea la liceele sportive sau școlile sportive, în cadrul orelor de educație fizică. Selectând mijloace speciale se poate influența asupra formării capacității elevilor și îndruma într-un anumit sport [7].

În momentul selecției primare pot fi întâlniți copii cu o experiență motrice diferită. Există astfel, riscul respingerii copiilor cu calități motrice deosebite, pe care nu le pot exprima însă la un nivel corespunzător, datorită unor deprinderi motrice de bază deficitare sau unei experiențe motrice insuficiente. Pentru o apreciere cât mai exactă a capacităților motrice ale fiecărui copil, este bine ca, înainte de formularea deciziei în privința celor ce vor fi incluși în pregătire, copiii să urmeze un program unitar de pregătire de 1-3 luni. În practică, se procedează în acest mod, selecționându-se copiii după o perioadă de supraveghere (gimnastică, patinaj artistic, înot). În anumite ramuri de sport, este nevoie de o perioadă anterioară selecției propriu-zise, de 1-2 ani, pentru acomodarea cu mediul (zăpadă, gheață, apă) și pentru inițiere, astfel încât pierderile în grupele de începători să fie cât mai mici. Includerea în grupele de începători se face pe baza rezultatelor obținute la probele de control de la sfârșitul acestei perioade.

De asemenea, pot fi selecționați copii proveniți din grupele de pregătire sportivă din ciclul gimnazial, din cercurile sportive ale ciclului primar sau cei care dovedesc aptitudini reale pentru activitatea sportivă.

Aprecierea motricității tuturor acestor copii, ca expresie a gradului de dezvoltare a fiecărei calități motrice în parte și a tuturor la un loc, se face pe baza rezultatelor obținute la

probele incluse într-o baterie care are la bază testul internațional de capacitate fizică cunoscut sub denumirea de „Standard Fitness Test”, adoptat de Federația Internațională de Educație Fizică (FIEF).

Pentru o apreciere unitară a rezultatelor, s-a stabilit un sistem de scalare a performanțelor pentru fiecare vârstă în parte, separat pentru băieți și pentru fete, fiecare performanță căpătând un echivalent în puncte. Acest sistem de scalare, denumit Hull, în care media primește 50 de puncte, prezintă următoarele avantaje:

- permite antrenorului sau profesorului compararea nivelului general al grupei și al fiecărui elev în parte cu nivelul standardelor naționale;
- face posibilă raportarea grupei la cele avute anterior în pregătire și aprecierea potențialului de care dispune aceasta;
- permite aprecierea evoluției în timp a fiecărui copil.

Principalele aspecte organizatorice ale selecției sportive

Practica a demonstrat că nu este suficient să dispunem doar de o concepție teoretică bine pusă la punct despre conținutul actului de selecție, să avem criterii, probe și norme, precum și un corp de specialiști, pentru a considera problema rezolvată. Toate aceste componente obligatorii ale muncii de selecție trebuie să se încadreze mai precis într-o structură organizatorică aptă să ordoneze activitatea fiecăruia.

A organiza și a conduce procesul complex al selecției înseamnă a stabili obiective precise și clare, pe unități, secții și specialiști, a instrui corespunzător pe toți cei cărora le revin sarcini în domeniul selecției, pe diferitele ei trepte, a analiza periodic eficiența acestei activități, pentru a stabili măsuri noi, adecvate pentru perfecționarea continuă a activității de selecție.

Întregul proces de selecție a talentelor pentru sportul de performanță este structurat pe mai multe etape, fiecare trebuind să aibă precizate aria organizatorică în care se desfășoară, precum și metodologia de realizare.

Aspecte organizatorice deosebit de complexe și de importante se conturează în desfășurarea activității la nivelul primei etape a selecției, etapa în care are loc de fapt depistarea și inițierea copiilor și juniorilor cu calități deosebite pentru sportul de performanță. Ca forme de organizare a activității în cadrul acestei etape „sistemul național unic de selecție” a prevăzut constituirea, la nivelul unităților de învățământ, a unor cercuri și grupe pentru inițierea elevilor selecționați la diferite ramuri de sport.

Nu exista nici o îndoială asupra faptului că principala pârghie de creștere a eficienței activității de depistare și inițiere a talentelor trebuie acționată la nivelul școlii de către profesorii de educație fizică, a căror calificare le conferă această prioritate.

Grupelor de pregătire sportivă li se alocă 6 ore săptămânal, acestea fiind conduse de profesorii de educație fizică. Efectele acestei organizări trebuie să se concretizeze în:

- creșterea considerabilă a numărului de tineri care prezintă disponibilități fizice pentru sportul de performanță;

- asigurarea creșterii potențialului fizic și motric al elevilor depistați și incluși în grupele de pregătire sportivă;

- creșterea valorii grupelor de începători din cadrul secțiilor unităților sportive, prin promovarea unor elevi care au deja un an de pregătire fizică multilaterală și o motivație orientată spre sportul de performanță.

Depistarea elevilor cu calități pentru sportul de performanță reprezintă o sarcină obligatorie și permanentă a tuturor profesorilor de educație fizică, elevii selecționați fiind orientați către unitățile specializate.

Admiterea tinerilor talentați în grupele de începători ale unităților sportive trebuie realizată în condiții de organizare ireproșabile, cu participarea profesorilor de educație fizică angajați în această activitate, a antrenorilor din unitățile sportive și a medicilor (sportivi sau pediatri), care pot contribui decisiv la elaborarea deciziei de selecție. În același timp, se recomandă imprimarea unui caracter sărbătoresc acestui moment cu adânci semnificații pentru viitoarea activitate de performanță a tinerilor:

- constituirea grupelor de pregătire pe niveluri valorice în cadrul secțiilor reprezintă nu numai un act metodic, ci și o acțiune organizatorică importantă, care trebuie desfășurată cu mare exigență, deoarece efectele acestei structuri sunt în măsură să asigure calitatea procesului de instruire;

- promovarea sportivilor la un nivel superior, condiție esențială a procesului și creșterii măiestriei lor sportive; această promovare are un caracter permanent, fiind însoțită de o amplă acțiune organizatorică având la bază criteriile obiective, dar și înțelegerea faptului că, potrivit metodologiei moderne a antrenamentului, nu se mai încredințează aceluiași tehnician atât sarcina depistării și pregătirii multilaterale a tinerilor, cât și aceea a conducerii procesului de instruire la toate nivelurile de performanță;

- menținerea în grupe a sportivilor reprezintă un proces organizatoric și metodic care, în unele unități sportive, are la bază foarte mult subiectivism, conducând la pierdere de timp, blocarea promovării adevăratelor talente, consumarea unor fonduri importante, promovarea mediocrității.

Testarea periodică a sportivilor, trecerea probelor și normelor de control în procesul de antrenament sau pentru admiterea participării la sistemul competițional reprezintă o obligativitate de prim ordin atât în activitatea tehnicienilor, cât și în cea a conducătorilor unităților sportive.

Un alt aspect deosebit de important al organizării procesului de selecție se referă la promovarea sportivilor în loturile olimpice și naționale de seniori, tineret și juniori. Organizarea sistemului de cunoaștere și selecționare în loturi a celor mai valoroși sportivi este o operațiune de maximă responsabilitate, de ea depinzând nivelul la care se vor prezenta aceștia în confruntările sportive internaționale. Toate aceste norme trebuie respectate în procesul de selecție și pregătire a sportivilor pentru marea performanță, ele constituindu-se în

tot atâtea aspecte organizatorice care concură la obținerea unor rezultate din ce în ce mai bune[8].

Concluzii.

Analizând literatura de specialitate s-a ajuns la concluzia că selecția primară în sport este benefică atât sportivului cât și antrenorului, dar și părinților și țării, din simplul motiv că se diminuează impactul negativ al insuccesului, astfel nivelul moralului părintelui și copilului este la un nivel înalt, deoarece persistă interacțiunea bipolară cu o dinamică pozitivă. Investind în tânăra generație, statutul va crește un subiect util societății, valorificându-și investițiile sale prin prisma rezultatelor prodigioase la nivel internațional, astfel copilul selectat corect la o probă sportiv potrivită va spori gradul de patriotism printre conaționali săi, deoarece a reușit să urce pe podiumul de premiere, astfel fiind arborat drapelul țării natale.

Având la bază o migrație a populației autohtone, a devenit tot mai greu de organizat o selecție, deoarece copiii sunt tot mai puțini și câteodată este greu de făcut o selecție obiectivă, deoarece lipsește numărul minim de copii dintre care s-ar putea face selecția.

Selecția primară ajută profesorul de sport să identifice talente, astfel pe parcursul activității sale profesionale va reuși să obțină rezultate bune mult mai rapid. Efortul depus în căutarea talentelor sporește calitatea și profesionalismul antrenorului.

Referințe bibliografice:

1. Волков, В., Филин, В., (1989). Спортивный отбор. Москва: ФИС.
2. Ахатов, А.М., Кузнецов, А.С. (2010). Основные направления отбора и ориентации используемые в детско-юношеском спорте. Набережные Челны: КамГАФКСИТ.
3. Manolachi, V. G., Budevici-Puiu, A., Manolachi, V. V. (2016). Teoria și metodică selecției în probleme sportive olimpice: Monografie. Chișinău: Editura Valinex.
4. Мокроусов-Кучук, Е. (2014). Современный спортивный отбор детей для настольного тенниса. Кишинев. Editura Lambert Academic Publishing.
5. Волков, Л. В. (2012). Теория и методика детского и юношеского спорта. Киев.
6. Selectia in sport (medicinasportiva.ro) accesat la 01.02.2022 ora 20:10
7. Criterii motrice in selectia sportiva. Particularitati ale selectiei (scrigroup.com) accesat 04.02. 2022 ora 22:50
8. SdS - Scuola dello Sport, n° 90 - Calzetti & Mariucci Editori (calzetti-mariucci.it) accesat la 05.02.2022 la ora 06:15